

	<p>13. Tuxliyev I.S., Bektemirov A.B., Usmanova Z.I. Turizmda strategik marketing. O'quv qo'llanma.-S.: SamISI, 2010. -144b.</p> <p>14. Tuxliyev I.S., Qudratov G' H., Pardayev M.Q. Turizmni rejalashtirish. Darslik. – T.: «Iqtisod-moliya» nashriyoti. 2010.-263b.</p> <p>15. Mamatqulov X. M. Mehmonxona va turistik komplekslarda xizmatlarni tashkil etish. O'quv qo'llanma. -S.: SamISI, 2012.-340b.</p> <p>16. Дурович А.П., Бондаренко Г.А., Сергеева Т.М. и др. Организация туризма. Учебное пособие. 2-е изд. испр. – Мн.: Новое знание, 2005-640 стр.</p> <p style="text-align: center;">Internet saytlari:</p> <p>17. www.prezident.uz</p> <p>18. www.gov.uz.</p> <p>19. www.edu.uz.</p> <p>20. www.ziyonet.uz.</p> <p>21. www.uza.uz</p> <p>22. www.lex.uz</p> <p>23. www.sstrategy.uz</p> <p>24. www.google.uz.</p> <p>25. www.world-tourism.org</p> <p>26. www.ozbektourism.uz</p>
7	O'quv dasturi Termiz davlat universiteti o'quv-uslubiy Kengashining 2024 yil 26-iyundagi 11- sonli yig'ilish bayoni bilan tasdiqlangan.
8	<p>Fan/modul uchun ma'sullar:</p> <p>O.A.Abdug'aniyev Termiz davlat universiteti "Iqtisodiyot va turizm" fakulteti dekani, iqtisod fanlari doktori (DSc), professor.</p> <p>G.M.Abdulxayeva Termiz davlat universiteti, «Turizm va mehmonxona xo'jaligi» kafedrasini mudiri, iqtisodiyot fanlari falsafa doktori (PhD), dotsent.</p> <p>S.Yu.Pulatova Termiz davlat universiteti, «Turizm va mehmonxona xo'jaligi» kafedrasini katta o'qituvchisi, PhD.</p>
9	<p>Taqrirlanilar:</p> <p>Otamurodov Sh.N. Termiz iqtisodiyot va servis universiteti xalqaro hamkorlik bo'yicha prorektori, i.f.d. (DSc), dotsent.</p> <p>To'rayev Z.N. – Termiz iqtisodiyot va servis universiteti O'MB boshlig'i iqtisod fanlari falsafa doktori (PhD), dotsent.</p>

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI

TERMIZ DAVLAT UNIVERSITETI

«TASDIQLAYMAN»

O'quv ishlarini bo'yicha prorektor
prof. R.N. To'rayev

«MEHMONDORCHILIK VA TURIZM TARIXI»

fanidan

O'QUV DASTURI

Bilim sohasi :	1000000 – Xizmatlar
Ta'lim sohasi:	1010000 – Xizmat ko'rsatish sohasi
Ta'lim yo'nalishi:	61010400- Turizm (faoliyati yo'nalishlari bo'yicha)

Fan/modul kodi MTTB103	O'quv yili 2024-2025	Semestr 3	Kreditlar 4
Fan/ modul turi majburiy	Ta'lim tili O'zbek	Haftadagi dars soatlari 4	
1. Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama
Mehmondorchilik va turizm tarixi	60	60	120
2	<p>I. O'quv fanining dolzarbligi va oliy kasbiy ta'limdagi o'rni «Mehmondorchilik va turizm tarixi» fanining dolzarbligi va ahamiyati nafaqat talabalarning sayohatni rivojlantirish tarixi bilan tanishishi, balki turizmni rivojlantirishning asosiy bosqichlari va uning zamonaviy holati bilan bog'liq bilimlarni chuqur o'zlashtirish bilan ham belgilanadi. «Mehmondorchilik va turizm tarixi» fanini o'rganish uchun «O'lkashunoslik» o'quv moduli va «Tarix» majburiy moduli bo'yicha bilim talab etiladi. O'quv dasturining o'ziga xos xususiyatlari quyidagilardir: sayohat, urf-odatlarining xususiyatlarini batafsil ko'rib chiqish. Fanning maqsadi - sayohat va mehmondo'stlik an'analarning paydo bo'lishi va rivojlanishi, buyuk geografik kashfiyotlar davri, turizm va mehmondo'stlik sanoatini shakllantirish, zamonaviy turizmni rivojlantirish uchun tarixiy shart-sharoitlarni chuqur bilish asosida talabalarning malakasini oshirish. Fanning vazifalari: - madaniyat tarixida turizmning kelib chiqishini ochib berish, sayohatning rivojlanish dinamikasini, ularning maqsadlari, vazifalari va ijtimoiy-madaniy oqibatlarini kuzatish; - sayohat va sayyohlik tarixini muayyan turdagi madaniyat bilan bog'liq holda ko'rib chiqing, sayohatni rag'batlantirishning o'ziga xos xususiyatlarini ochib, «sayohatchiga» tavsif berish; - tashkil etilgan turizmni shakllantirishning obyektiv shartlari va sabablarini aniqlash va uning rivojlanish tendensiyalari va milliy o'ziga xosligini tushunish.</p> <p style="text-align: center;">II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) III. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:</p> <p>1-Mavzu . «Mehmondorchilik va turizm tarixi» fan sifatida. Turizm tarixini rivojlanish davrlari Fanning predmeti, vazifalari, mazmuni. Turizmda tarixiy tadqiqot usullari. Tadqiqot obyektlari. Tushunchalarning tarixiy genezisi: «sayohat», «sayohatchi», «turizm», «turist». Sayyohlik turi sifatida turizmning o'ziga xos xususiyatlari. Turizmning turlari va shakllari paydo bo'lishi. Turizm tarixida ajratilgan asosiy davrlar: turizm tarixi (XIX asr boshigacha); elita turizmi davri va sayyohlik xizmatlarini ishlab chiqarish bo'yicha ixtisoslashgan korxonalarining paydo bo'lishi</p>		

(XIX asrning boshi – XX asrning boshi); ommaviy turizmni shakllanishi (XX asrning boshi).

2-Mavzu. Sayohat - aloqa shakli sifatida

Suv yo'llari (daryolar, dengizlar va okeanlar) – «rivojlanayotgan sivilizatsiyalar va madaniyatlararo aloqa omillari»ning tabiiy yo'llari. Madaniyatlarni tarqatish vositasi sifatida sayohat qilish. Madaniy diffuziya va uning asosiy namoyonlari. Qadimgi dunyo mifologik qahramonlarining geografiyasi.

3-Mavzu. Qadimgi sayohat geografiyasi

Millatlararo migratsiya. Etnomigratsiya. Qadimgi odamlarning migratsiyasiga ta'sir qiluvchi omillar. Shumer sayohatchilari. Misr harbiy qo'mondoni Urdudu safari. Qirolcha Hatshepsutning dengiz ekspeditsiyasi. Qadimgi Xitoyning mashhur sayohatchilari Syma Qian va Fa Xian. Finikiyalik dengizchilar. Rim va yunon sayohatchilari, Gerodot sayohatlari.

4-Mavzu. Qadimgi yo'llar va mashhur savdo yo'llari

Qadimgi transport vositalari. Harapp madaniyati davrida savdo yo'llari. Karvon-saroyning kelib chiqishi. Qadimgi Xitoy sayohatchilari. Buyuk ipak yo'li. «Tutatqilar yo'li». Sayohat va savdo uchun qadimiy yo'llarning ahamiyati. Rim imperiyasida yo'llarning qurilishi.

5-Mavzu. Antik madaniyatda mehmondo'stlik xususiyatlari

Dunyoni bilish shakllaridan biri sifatida sayohat qilish. Qadimgi xaritalar va qo'llanmalar. Qadimgi madaniy turizm. Sport turizmining kelib chiqishi. Qadimgi dunyo kurortlari. Mehmondo'stlik tizimini shakllantirish. Qadimgi dunyoda bayramlar, tomoshalar va o'yin-kulgilar.

6-Mavzu. Jahon dinlarida ziyoratga borish

O'rta asr madaniyatining xususiyatlari. Diniy haj: buddizm, Islom, nasroniy. Quddus-asosiy dunyo dinlarining haj markazi. Arab sayohatchilari. Salib yurish tarixi. Salib yurish paytida paydo bo'lgan asosiy monastir buyruqlar, ularning faoliyati.

7-Mavzu. Mehmonxona va mehmonxona xizmatlarining rivojlanish tarixi
Mehmonxonalarning paydo bo'lish tarixi, rivojlanish bosqichlari. Ilk mehmonxonalarning turlari va ulardagi xizmatlar. Mehmonxona industriyasining asoschilari. Mehmonxona industriyasining zamonaviy rivojlanishi.

8-Mavzu. Sayohatchi - savdogarlar va elchilar missiyalari

O'rta asrlarda «sayohat qiluvchi odam». Mo'g'ullarning fath etilishi. Mo'g'ul imperiyasida Yevropa davlatlarining o'rta asrlardagi elchixonalari: Giovanni Plano Karpini, Guillaume De Rubruka, Marco Polo va boshqa. Rus savdogari Afanasy Nikitinning Hindistonga sayohati.

9-Mavzu. XV - XVI asr sayohatlari va kashfiyotlari

Uyg'onish davrida geografik tushunchalar. Ispaniyaning chet elda kengayishining sababi. Kristofer Kolumb va uning loyihasi. Amerigo Vespucci. Amerikalik hindlarning sirlari. Hindistonga dengiz yo'li Vasko da Gama. F.

Magellanning jahon sayohati. E. Cortezning Meksikaga ekspeditsiyasi. Fransisko Pisarroning Peruga Yurishi

Ingliz va frantsuz navigatorlari. Avstraliya va Tazmaniya orolining ochilishi. F. Villobi, R. Chensler va K. Durfortning ingliz ekspeditsiyasi. Rossiyalik dengizchilar va sayohatchilar. Ingliz va frantsuzlarning jahon sayohatlari (Louis de Bugenville, DG Byron, Jeyms Kuk).

10-Mavzu. Ommaviy turizm shakllanishining ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlari va sabablari. XIX -asr Angliya - sayohatchilar mamlakati

I.F.Kruzenshtern jahon sayohati. Fitsroy "Beagle" kemasida sayohati. N. Prezewalskiyning Markaziy Osiyoga to'rtta safari. Birinchi geografik jamiyatlar. Angliya alpin klubi-tog'arda sayohatchilarning dunyodagi birinchi birlashmasi.

XIX asrning sanoat inqilobi va Yevropa hayotining yangi sur'atlari. Yevropada kurort davolash an'alarini qayta tiklash. Temir yo'l transportining paydo bo'lishi va rivojlanishi. Yangi turdagi transport vositalarini sayohat qilish uchun foydalanish. G'arbiy Yevropa va Amerikada mehmondo'stlikni rivojlantirish, o'tel va restoranlarning paydo bo'lishi

Angliyada sayyohlikning tarixiy va geografik sabablari. Ommaviy turizmni rivojlantirishning ijtimoiy-psixologik sabablari. Tomas Kuk: ruhoni, patron, tadbirkor. T.Kuk-turizm sanoatining asoschisi. Sayyohlar uchun qo'llanma. Yevropada sayyohlik biznesini rivojlantirish.

11-Mavzu. XX - asrda turizm sanoatining rivojlanishi. Xalqaro turizm geografiyasi

XX asr jahon transport tizimini takomillashtirish. mehmonxona biznesini rivojlantirish. Mehmondo'stlik sohasida yangi axborot texnologiyalarining paydo bo'lishi. Restoran biznesini rivojlantirish. Xalqaro sayyohlik tashkilotlarining paydo bo'lishi. Universal va ixtisoslashtirilgan xalqaro tashkilotlarning roli. Mintaqaviy tadqiqotlar va turizm geografiyasi natijalari. Xalqaro turizmni hududiyashtirish. Sharqiy Evropa mamlakatlarida turizmni rivojlantirish tendentsiyalari. Osiyo-tinch okeani, Janubiy Osiyo va yaqin Sharq mintaqalarida turizm holati. Afrika turizmining muammolari. Turizm sanoatining turistik oqimlarni shakllantirishga ta'siri va ta'siri. Zamonaviy turizm ekologiyasi. Turizmning ijtimoiy-madaniy muhitga ta'siri. Erta XXI madaniy turizm. turizm va mehmondo'stlik sohasida kasb-hunar ta'limi.

12-Mavzu. O'zbekistonda turizmni rivojlantirish xususiyatlari

Turizmning asosiy turlari. Rejalashtirilgan va havaskor turizmni rivojlantirish. Turizm va harbiy-vatanparvarlik ta'limi. Turizmni rivojlantirishda O'zbekiston Respublikasi turizmni rivojlantirish qo'mitasining roli. Turizm sektorining asosiy o'zgarishlari va rivojlanish tendentsiyalari O'zbekistonda turizmni rivojlantirish konsepsiyasi 2019-2025yy. O'zbekiston Respublikasida turizm va mehmondo'stlik sanoatining bugungi holati. O'zbekiston Respublikasi xo'jalik kompleksida turizmning o'rnini. O'zbekiston Respublikasida turizmni rivojlantirishning istiqbolli yo'nalishlari: agrar-ekologik, sport, rekreatsiya, sog'lomlashtirish

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

1. «Mehmondorchilik va turizm tarixi» fan sifatida. Turizm tarixini rivojlanish davriylari
  - 2 Sayohat aloqa shakli sifatida
  3. Qadimgi sayohat geografiyasi
  4. Qadimgi yo'llar va mashhur savdo yo'llari
  5. Antik madaniyatda mehmondo'stlik xususiyatlari
  6. Jahon dinlarida hajga borish
  7. Mehmonxona va mehmonxona xizmatlarining rivojlanish tarixi
  8. Sayohatchi- savdogarlar va elchilar missiyalari
  9. XV - XVI asr sayohatlari va kashfiyotlari.
  10. Ommaviy turizmning shakllanishining ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlari va sabablari. XIX -asr Angliya - sayohatchilar mamlakati
  11. XX - asrda turizm sanoatining rivojlanishi. Xalqaro turizm geografiyasi
  12. O'zbekiston Respublikasida turizmni rivojlantirish xususiyatlari
- Amaliy mashg'ulotlar multimediy qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi lozim. Mashg'ulotlar faol va interfaol usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. «Mehmondorchilik va turizm tarixi» fan sifatida. Turizm tarixi rivojlanish davriylari
- 2 Sayohat aloqa shakli sifatida
3. Qadimgi sayohat geografiyasi
4. Qadimgi yo'llar va mashhur savdo yo'llari
5. Antik madaniyatda mehmondo'stlik xususiyatlari
6. Jahon dinlarida hajga borish
7. Mehmonxona va mehmonxona xizmatlarining rivojlanish tarixi
8. Sayohatchi- savdogarlar va elchilar missiyalari
9. XV - XVI asr sayohatlari va kashfiyotlari.
10. Ommaviy turizmning shakllanishining ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlari va sabablari. XIX -asr Angliya - sayohatchilar mamlakati
11. XX - asrda turizm sanoatining rivojlanishi. Xalqaro turizm geografiyasi
12. O'zbekiston Respublikasida turizmni rivojlantirish xususiyatlari

Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan slaydlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.

3.

VI. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetentsiyalar)

«Mehmondorchilik va turizm tarixi» fanini o'rganish natijasida quyidagi ko'nikmalar shakllantiriladi:

- 1) nazariy va amaliy muammolarni hal qilish uchun asosiy ilmiy-nazariy bilimlarni qo'llash;

- 2) tizimli va qiyosiy tahlilga ega bo'lish;
  - 3) tadqiqot qobiliyatiga ega bo'lish;
  - 4) mustaqil ishlashga qodir bo'lish;
  - 5) tashabbus va ijodkorlikni, shu jumladan noodatiy vaziyatlarda;
  - 6) muammolarni hal qilishda yondashuvga ega bo'lish;
  - 7) texnik qurilmalardan foydalanish, axborotni boshqarish va kompyuter bilan ishlash bilan bog'liq ko'nikmalarga
  - 8) og'zaki va yozma muloqot qobiliyatiga ega bo'lish;;
  - 9) o'rganish, hayot davomida o'z malakalarini oshirish; ijtimoiy va shaxsiy:
- Kasbiy ko'nikmalar:*

- 1) ma'ruzalar uchun prezentatsiyalar, materiallar tayyorlash;
  - 2) zamonaviy telekommunikatsiya vositalariga ega bo'lish;
  - 3) turistik xizmatlar turlarini va paketlarini shakllantirish va targ'ib qilishning innovatsion texnologiyalarini ishlab chiqish;
  - 4) turistik yo'nalishlar dasturlarini ishlab chiqishni ta'minlash;
  - 7) kasbiy faoliyatda biznes-logistika texnikasi bilan ishlash;
  - 8) sport-ommaviy, dam olish va sog'lomlashtirish tadbirlarini o'tkazish rejalarini tuzish;
  - 9) turizm sohasida ilmiy-tadqiqot ishlari yo'nalishini rejalashtirish;
  - 10) ilmiy ishlarni malakali tayyorlash
- O'quv intizomini o'rganish natijasida talaba:
- sayohat va turizmni rivojlantirishning asosiy bosqichlari;
  - asosiy sayyohlik hududlarining paydo bo'lishi va rivojlanish tarixi;
  - jahon miqyosida turizm va mehmondo'stlik sanoatining bugungi holati va rivojlanish tendensiyalari
  - sayyohlik rivojlanish dinamikasi, ularning maqsadlari, vazifalari va ijtimoiy-madaniy oqibatlari orqali madaniyat tarixida turizmning kelib chiqishi va mohiyatini tahlil qilish;
  - sayohat va turizm tarixining ma'lum bir madaniyat turi bilan bog'liqligini tavsiflash;
  - ma'lum bir madaniyat turiga ega bo'lgan sayohat va turizm geografiyasidagi o'zgarishlarni baholash;
  - tarixning turli davrlarida sayohat va turizm geografiyasidagi o'zgarishlarni, an'analar va mehmondo'stlikni baholashni o'rganadi;
  - tarixiy tahlil usullari;
  - turizm va mehmondo'stlik sanoatining rivojlanish yo'nalishlarini prognoz qilish bo'yicha ko'nikmalar;
  - turizm sanoatining holati va rivojlanishi to'g'risida ma'lumotlarni qayta ishlash usullarini o'rganadi;

4.

VII. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:

- ma'ruzalar;
- interfaol keys-stadilar;

- seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar);
- guruhlarda ishlash;
- taqdimotlar qilish;
- individual loyihalar;
- jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar

5.

VIII. Kreditlarni olish uchun talablar :

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.

6.

Asosiy adabiyotlar:

1. Mamatkulov M.X. Bektemirov A.B., Tuxliev I.S. "Xalqaro turizm" Darslik. Toshkent., 2009 y
2. Tuxliyev I.S., Nayitboyev R., Safarov B.Sh., Tursunova G.R. Turizm asoslari. Darslik, Toshkent, 2014. - 389 b.
3. Baltabayev M.R., Tuxliyev I.S., Safarov B.Sh., Abduxamidov S.A. "Turizm: nazariya va amaliyot". Darslik, Toshkent, 2018. - 405 b.

Qo'shimcha adabiyotlar

4. O'zbekiston Respublikasining "Turizm to'g'risida" gi Qonuni. Yangi tahriri. O'RO-549-son-T.:2019 yil 18 iyul.
5. Mirziyoev Sh.M. Erkin va farovon demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. Toshkent, "O'zbekiston" NMIU, 2017.-29 b.
6. Mirziyoev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. Toshkent, "O'zbekiston" NMIU, 2017.-47 b.
7. Mirziyoev Sh.M. Buyuk kelajgimizni mard va oliyjanob xalqimiz bilan birga quramiz. Toshkent, "O'zbekiston" NMIU, 2017.-485 b.
8. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 15-fevraldagi "Muqaddas qadanjolar, ziyoratgohlar, masjidlar va qabristonlarni obodonlashtirish ishlarini samarali tashkil etish to'g'risida"gi № 120 sonli Qarori.
9. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 7-fevraldagi "Ichki turizmni jadal rivojlantirishni ta'minlash chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-3514 sonli Qarori.
10. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 6-fevraldagi "O'zbekiston Respublikasi turizmni rivojlantirish davlat qo'mitasining faoliyatini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-3510 sonli Qarori.
11. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 6-fevraldagi "Kirish turizmini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-3509 sonli Qarori.
12. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 5 yanvardagi PQ-4095-sonli "Turizm tarmog'ini jadal rivojlantirishga oid chora tadbirlar to'g'risida" gi qarori